БОРИС ШЕВЕЛІВ.

АДРЕСА ЧЕРНИГІВСЬКОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ ДО ФІНЛЯНДСЬКОГО СОЙМУ З РОКУ 1905.

Начальник фінляндської жандарської управи папером під № 560 з 9 лютого 1905 року [1]) повідомив чернигівську жандарську управу, що в гельсинфорській шведській газеті „Хуфвудстадсбладет“ (№ 51, 1905 р.) уміщено замітку про те, що громадяни м. Чернигова надіслали на ім'я Сойму Фінляндії вітальну адресу, написану українською та французькою мовами, де висловлюючи своє спочуття Фінляндії у її боротьбі за слушні права, посилаються й на історичну долю України та висловлюють побажання, щоб закон та правда взяли гору і щоб усім племенам держави було забезпечене мирне та спокійне життя, і що на цю адресу Сойм надіслав відповідь Чернигівцям. При цьому начальник фінляндської жандарської управи просив чернигівську жандарську управу по змозі добути та надіслати йому текст як адреси Чернигівців, так і відповіди Сойму на неї, мотивуючи це прохання тим, що за сучасних законів усе листування фінляндського Сойму становить таємницю.

За 10 днів після цього начальник фінляндської жандарської управи при папері № 667 з 19 лютого 1905 р. [2]) додатково надіслав до чернигівської жандарської управи «добытый агентурнымъ путемъ текстъ адреса, присланнаго жителями города Чернигова Финляндскому Сейму».

Текст цієї адреси приведено не в оригіналі, а в перекладі на російську мову:

„Адресъ жителей города Чернигова, присланный Финляндскому Сейму за подписью 39 лицъ.

„Многоуважаемому Финляндскому Сейму. Просимъ многоуважаемый Сеймъ принять искреннюю признательность украинскихъ гражданъ, живущихъ въ городѣ Черниговѣ. Намъ очень тяжело видѣть, что права финскаго народа такъ сильно попираются. Наше сердце всегда было и будетъ съ Вами, которые отстаивали и все еще продолжаете отстаивать Ваши права и свободу. Мы не забыли, что въ 18 вѣкѣ отъ насъ также отняли наше право и что нашъ Гетманъ Павелъ Полуботко и делегаты народа, въ то время, когда они прибыли въ Петербургъ съ петиціею, относительно правъ украинскаго народа, были заключены въ Петропавловскую крѣпость, гдѣ онъ и умеръ арестованнымъ, а также что всѣ наши національныя права были разрушены и Запорожская Сѣчь была уничтожена.

Мы твердо увѣрены въ томъ, что правда и свобода восторжествуютъ и что Финляндія вернетъ свои права и что всѣ народы въ Россіи послѣдуютъ Вашему благородному примѣру для полученія одинаковыхъ правъ, дабы они наконецъ могли жить въ мирѣ и согласіи (39 подписей)“ [3]).

Начальник чернигівської жандарської управи на прохання фінляндської жандарської управи спромігся відповісти тільки 24 березня 1905 року (папір № 1802) [4]). У відповіді цій зазначено, що не дивлячись на всі заходи, чернигівській жандарській управі не пощастило добути ані тексту адреси Чернигівців до Сойму, ані тексту відповіди фінляндського Сойму, а також і встановити прізвища тих осіб, що підписали чернигівську адресу. Разом з тим начальник чернигівської жандарської управи повідомляв, що 2 лютого 1905 року в Чернигові одержано рекомендованого листа з Гельсинфорсу на ім'я присяжного повіреного м. Чернигова І. Л. Шрага, що в ньому, на його думку, фінляндський Сойм і надіслав відповідь Чернигівцям на їх адресу.

---

[1]) Черниг. істор. архів. Фонд черниг. жандарської управи. Справа № 3, № 1. 1905 р.—„О собраніи свѣдѣній по запросамъ департамента полиціи и начальниковъ жандармскихъ управленій“,—арк. 113. [2]) Ibid., арк. 114. [3]) Підписів не подано. [4]) Ibid., арк. 116.

Начальник чернигівської жандарської управи мотивує свою думку тим, що Шраг, з його слів, людина дуже шкідливого напрямку, бере участь у всіх комітетах і товариствах, які висловлюють спочуття всякій думці щодо осуду сучасного правового стану окремих народів Росії, і гадає, що адресу Соймові надіслано з ініціятиви Шрага.

У тотожньому папері до департаменту поліції з того-ж таки 24 березня 1905 р. під № 1803[1]) начальник черниг. жанд. управи посилається щей на «извѣстное его (Шрага) прошлое, а также участіе въ составѣ депутаціи, ходатайствовавшей предъ г. министромъ внутреннихъ дѣлъ объ отмѣнѣ ограниченій для малорусскаго языка".

На цьому листування поміж фінляндською та чернигівською жандарськими управами в справі чернигівської адреси й припинилося. Проте чернигівська жандарська управа не помилилась: відповідь од фінляндського Сойму на адресу Чернигівців таки справді надіслано Шрагу, котрий з обережности передав згадану відповідь 15 липня 1905 року на сховапку до чернигівського музею імени В. В. Тарновського[2]), де ми її знайшли.

Безперечно, чернигівській жандарській управі і на думку не спадало, що цю відповідь можна було добути в музеї.

Відповідь Сойму з 10 лютого (нов. ст.) р. 1905—це цікава грамота, написана на пергаменті, розміром 60×40 сантим., трьома мовами: фінською, шведською та французькою. Текст подаємо згідно з ортографією оригіналу.

Ukrainilaisille kansalaisille Tshernigovista.

Teidän adressine Suomen Valtiopäiville on luettu kokoukselle, jossa oli saapuvilla kolmatta sataa edusmiestä, ja se on vastaanotettu vilkkailla suosionosoituksilla.

Nämä edusmiehet ovat antaneet meille toimeksi ilmi tuoda kiitollisuutensa ja myötätuntoisuutensa, sekä heidän hartaat toivotuksensa Ukrainin kansan tulevaisuudesta, tämän uljaan kansan, joka on pysynyt uskollisena kansallisuudelleen ja joka sydämensä pohjassa säilyttää rakkauden vanhoihin vapaamielisiin laitoksiinsa. Me toivomme että oikeuden ja vapauden valta, rauhan ja sovun valta on pian Teidän maassanne toteutuva. Me kiitämme Teitä siitä että Te hyvin olette tajunneet meidän pyrintöjemme ja Suomen kansan taistelun laillisuuspäämäärän.

Helsingissä 10 p. helmikuuta 1905.

Yllämainitun kokouksen puolesta.

Th. Rein. Alexis Tipenbelg (?) Ritariston ja Aatelin jäseniä. E. N. Setälä. A. Bergroth. Pappissäädyn jäseniä. Rudramon. K. A. Suellmon. Porvarissäädyn jäseniä. Wiaskelin. N. E. Huopanen. Talonpoikaissäädyn jäseniä.

Till medborgarei Ukrain bosattai Tschernigoff.

Er adress till Finlands landtdag har blifvit uppläst inför en församling af mer an två hundra landtdagsrepresentanter och har mottagits med lifligt bifall.

Nämda landtdagsmän hafva uppdragit åt oss att för Er uttrycka sina känslov af tacksamhet och sympati, äfvensom sina uppriktiga välönskningar för den framtid, som är Ukrains folk beskärd, detta tappra folk, som förblifvit sin nationalitet troget och som i djupet af sitt hjärta bevarar kärleken till sina gamla liberala institutioner. Vi önska att ett styrelsesätt, där rättvisa och frihet, fred och endrägt råda, snart må förvärkli-gas i Ert land.

Aux citoyens d'Ukraine, habitant Tchernigoff.

Votre adresse à la Diète de Finlande a été lue devant une réunion de plus de deux cents députés de la Diète et a été accueillie avec de vifs applaudissements.

Ces députés nous ont chargés de vous exprimer leurs sentiments de gratitude et de sympathie, ainsi que leurs souhaits sincères pour l'avenir du peuple d'Ukraine, ce peuple vaillant, resté fidèle à sa nationalité et gardant au fond du coeur l'amour de ses anciennes institutions liberales. Nous souhaitons que le régime de droit et de liberté, de paix et de concorde soit bientôt realisé dans votre pays.

[1]) Ibid., арк. 117. [2]) У книзі подарунків музею В. В. Тарновського відповідь Сойму записано під № 37 з 1905 р., як дар І. Л. Шрага.

Vi tacka Er för att Ni så väl förstått det rättmätiga mål, till hvilket Finlands folk sträfvar och för hvilket det kämpar.

Helsingfors, den 10 februari 1905.

Å den ofvannämda församlingens vägnar.

Th. Rein. Alexis Tipenbelg (?)

Medlemmar af Ridderskapet och Adeln.

E. N. Setala. A. Bergroth.

Medlemmar af Prästeståndet.

Rudramon. K. A. Suellmon.

Medlemmar af Borgareståndet.

Wiaskelin. N. E. Huopanen.

Medlemmar af Bondeståndet.

Nous vous remercions d'avoir si bien compris le but légitime des aspirations et de la lutte du peuple de Finlande.

Helsingfors le 10 Fevrier 1905.

De la part des membres de la réunion susdite.

Th. Rein. Alexis Tipenbelg (?)

Membres de l'ordre de la Noblesse E. N. Setala. A. Bergroth.

Membres de l'ordre du Clergé.

Rudramon. K. A. Suellmon.

Membres de l'ordre de la Bourgeoisie.

Wiaskelin. N. E. Huopanen.

Membres de l'ordre des Paysans [1]).

Додаток.

I.

Начальникъ финляндскаго жандармскаго управленія
9 февраля 1905 г.
№ 560
г. Гельсинфорсъ

Секретно.

Начальнику черниг. губ. жанд. управленія.

Въ гельсинфорской шведской газетѣ „Хуфвудстадсбладъ" за № 51 сего года появилась замѣтка о томъ, что будто бы жители г. Чернигова прислали на имя Финляндскаго Сейма привѣтственный поздравительный адресъ, написанный на малороссійскомъ и французскомъ языкахъ, въ которомъ выражается сочувствіе Финляндіи за борьбу получить законныя права, упоминается историческая судьба Малороссіи и выражается желаніе, чтобы законъ и правда восторжествовали и чтобы всѣмъ племенамъ въ государствѣ была обезпечена мирная и спокойная защита жизни. На адресъ посланъ отвѣтъ. Сообщая объ изложенномъ, въ виду того, что все поступившее въ Сеймъ составляетъ тайну, прошу, если можно, добыть посланный адресъ и отвѣтъ на него и препроводить таковые мнѣ. Генералъ-маіоръ

(підпис).

II.

Начальникъ финляндскаго жандармскаго управленія
19 февр. 1905 г.
№ 667.
г. Гельсинфорсъ

Секретно.

Начальнику черниг. губ. жанд. управленія.

Въ дополненіе къ № 560, при семъ препровождаю добытый агентнымъ путемъ текстъ адреса, присланнаго жителями города Чернигова Финляндскому Сейму. Генералъ-маіоръ (підпис) (текст адреси див. вище).

III.

Начальникъ черниговскаго жандармскаго управленія
Марта 24 дня 1905 г.

Секретно.

Начальнику финляндскаго жандармскаго управленія.

Несмотря на всѣ принятыя мѣры, не представилось возможности добыть текстъ адреса, посланнаго Финляндскому Сейму изъ Чернигова и установить имена подписавшихъ этотъ адресъ. Извѣстно только, что 2 февраля получено изъ Гельсинфорса заказное письмо на имя проживающаго въ г. Черниговѣ присяжнаго повѣреннаго Шрага, подъ личную росписку котораго и выдано это письмо. Принимая во вниманіе, что названный Шрагъ является человѣкомъ крайне вреднаго направленія, принимаетъ участіе во всѣхъ комитетахъ и обществахъ, выражаетъ сочувствіе всякой... (одне слово не розібрано), направленной къ порицанію существующаго правового положенія отдѣльныхъ народностей Россіи, можно съ несомнѣнностью предполагать, что въ указанномъ выше заказномъ письмѣ заключался отвѣтный адресъ Финляндскаго Сейма, которому группа черниговскихъ жителей выразила сочувствіе по иниціативѣ этого Шрага. Если представится возможность добыть копію либо указанія, то сообщу дополнительно.

Генералъ-маіоръ Рудовъ.

---

[1]) Переклад: „До громадян України, що проживають у м. Чернигові. Вашу адресу на ім'я Сойму Фінляндії прочитано на зборах, де було більш як двісті депутатів Сойму, і зустрінуто гучними оплесками.—Ці депутати доручили нам висловити вам їх почуття вдячности та симпатії, а також і щирі побажання для будучини народу України, цього відважного народу, що держиться своєї національности й зберігає на дні душі любов до своїх давніх вільних інституцій. Ми бажаємо, щоб режим права, волі, спокою та згоди незабаром-би здійснився у вашому краю.—Ми дякуємо Вам, що так добре зрозуміли справедливу мету поривань та боротьби народу Фінляндії.—Гельсинфорс, 10 лютого 1905. Від членів згаданих зборів (два підписи). Члени шляхетського стану (два підписи). Члени духовного стану (два підписи) Члени міщанського стану (два підписи) Члени селянського стану".